

1 Mit jelent a gyakorlatban a jogi értelemben vett szülői felelősség fogalma? Melyek a szülői felelősséggel rendelkező személy jogai és kötelességei?

A „szülői felelősség” fogalma – amelyet Írországban „gyámságnak” neveznek – a gyermekre vonatkozó jogok és kötelezettségek összességét foglalja össze, amellyel a személyt jogszabály, bíróság vagy jogi megállapodás ruházza fel. A szülői felelősség gyakorlója felügyeleti és kapcsolattartási joggal, valamint a gyermek jóllétéhez kapcsolódó egyéb jogokkal rendelkezik.

2 Általában ki gyakorolja a gyermek felett a szülői felelősséget?

Általában a gyermek házas szülei rendelkeznek a gyermek feletti közös szülői felelősséggel. Amennyiben a szülők nem házasok, a szülői felelősség általános gyakorlója az anya, de gyámként – a felek közti megállapodásban vagy a bíróság eljárása következtében – a vér szerinti apát is ki lehet nevezni.

3 Ha a szülők nem tudják vagy nem akarják gyakorolni a szülői felelősséget gyermekeik felett, kinevezhető-e helyettük egy másik személy?

Igen. Az egészségügyi igazgatóság a TUSLA gyermek- és családsegítő szolgáltatások osztályán keresztül a kerületi bírósághoz (*District Court*) fordulhat a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermekeket érintő ilyen felügyeleti végzések meghozatala érdekében. Kivételes körülmények között a bíróság a szülői felelősség gyakorlására gyámot nevezhet ki, ha a szülő nem hajlandó vagy nem képes azt gyakorolni. A végrendeleti gyám a szülő halála esetén gyakorolhatja a szülői felelősséget, ha őt erre végrendeletben, pótvégrendeletben vagy bírósági kijelöléssel felhatalmazták. Ilyen felhatalmazás hiányában az egészségügyi igazgatóság a TUSLA gyermek- és családsegítő szolgáltatások osztályán keresztül a kerületi bírósághoz fordulhat a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermekeket érintő ilyen felügyeleti végzések meghozatala érdekében, ha a gyermek szülei elhunytak vagy a gyermek gondozására egyébként képtelenek.

4 Ha a szülők elválnak vagy különválnak, hogyan születik döntés a szülői felelősség további gyakorlásáról?

Amennyiben a gyermek szülei felbontják házasságukat vagy különválnak, a felügyeleti jogra és kapcsolattartási jogra vonatkozó kérdéseket a szülők megállapodással rendezhetik. Amennyiben nem tudnak megállapodni, a szülők bírósághoz fordulhatnak, aminek következtében a bíróság felügyeleti jogra vagy láthatásra vonatkozó végzést hozhat. Amennyiben a gyermek mindkét szülője eljárhat gyámként, erre a házasság felbontása vagy a különválás nincs hatással, a házasságon kívüli apa gyámságát azonban – rendkívül kivételes körülmények között és csak abban az esetben, ha erre a gyermek érdekében szükség van – a bíróság megszüntetheti.

5 Ha a szülők megállapodást kötnek a szülői felelősség tárgyában, milyen alaki szabályokat kell betartani ahhoz, hogy megállapodásuk jogilag kötelező erejű legyen?

A szülői felelősségre vonatkozó megállapodást kötő szülők a megállapodás jogi kötőerővel való felruházása érdekében kötelesek azt benyújtani a bírósághoz, ahol a megállapodást ezt tanúsító végzésbe foglalják. A bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a megállapodás megfelelően védi a gyermek jogait és megtagadhatja a végzés meghozatalát, ha nem tudott megbizonyosodni arról, hogy mindkét szülő eleget tesz a gyermekre vonatkozó kötelezettségeinek. E megállapodások nem szüntethetik meg egyik szülő gyámságát sem.

6 Ha a szülők nem tudnak megállapodásra jutni a szülői felelősség kérdésében, milyen egyéb, bíróságon kívüli alternatív megoldások vannak a konfliktus rendezésére?

A felek választhatják a konfliktusmegoldás peren kívüli módját is, például a közvetítés vagy a tanácsadás igénybevételét.

7 Ha a szülők bírósághoz fordulnak, mely kérdésekben hozhat döntést a bíróság a gyermekkel kapcsolatban?

A bíróság a gyermek jóllétére vonatkozó bármely kérdésben határozhat, ideértve többek között a gyámsággal, felügyeleti joggal és kapcsolattartási joggal kapcsolatos kérdéseket. Lásd még a fenti 4. és 5. kérdést – a házas szülők és a vér szerinti anya által viselt gyámságot nem szüntetheti meg a bíróság, de a személy szülői felelősségének gyakorlását bizonyos feltételekhez kötheti.

8 Ha a bíróság a szülői felügyeletet csak az egyik szülőnek ítéli meg, az egyben azt is jelenti, hogy a jogot gyakorló szülő a másik szülő előzetes megkérdezése nélkül dönthet a gyermeket érintő minden kérdésben?

Nem. Bár a gyermek felett egyedüli felügyeleti jogot gyakorló szülő szabadon dönthet a gyermek mindennapos gondozására és felügyeletére vonatkozó kérdésekben, a gyermek felügyeleti jogot nem gyakorló, de gyámnak minősülő szülője jogosult részt venni a gyermek jóllétével kapcsolatos minden ügyben, ideértve többek között a gyermek oktatását biztosító intézmény és a gyermek lakóhelyének megválasztását.

9 Mit jelent a gyakorlatban, ha a bíróság úgy dönt, hogy a két szülő közösen gyakorolja a szülői felügyeletet?

Ha a szülők között nincs jelentősen ellenséges viszony, számukra közös felügyeleti jogot lehet biztosítani, amely lehetővé teszi, hogy a szülők közösen hozzák meg a gyermek érdekeihez kapcsolódó jelentős és a mindennapi gondozásra vonatkozó döntéseket. A közös felügyelet nem azt jelenti, hogy mindkét szülő jogosult azonos időt eltölteni a gyermekkel; ehelyett azt biztosítja, hogy mindkét szülő rendelkezik a gyermekre vonatkozó jogokkal és terhelik őket a gyermekre vonatkozó kötelezettségek.

10 Ha valaki szülői felelősséggel kapcsolatos kérelmet kíván benyújtani, melyik bírósághoz vagy hatósághoz kell fordulnia? Milyen alaki szabályokat kell betartani, és milyen iratokat kell csatolni a kérelemhez?

A felek, akik a szülői felelősségre vonatkozó kérelmet kívánják benyújtani, azt általában a kerületi bírósághoz nyújthatják be; a házassági jogi eljárásokhoz kapcsolt egyes kérelmek esetén azonban előfordulhat, hogy a körzeti bírósághoz (*Circuit Court*) vagy a Felsőbírósághoz (*High Court*) kell fordulni. A Felsőbíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a gyermek jogellenes elvitelére vonatkozó ügyekben.

11 Milyen eljárás érvényes ezen esetekre? Van-e sürgősségi eljárás?

Igen. *Ex parte*, vagyis a másik fél értesítése nélkül is bírósághoz lehet fordulni, amennyiben a gyermeket veszélyeztetné, ha a kérelmező a szokásos módon értesítené az alperest.

12 Igényelhető-e jogsegély az eljárás költségeinek fedezésére?

Igen. Költségmentességet a polgári jogi költségmentességi program keretében lehet igénybe venni. A program rászorultsági alapon működik.

13 Lehet-e fellebbezni a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntés ellen?

Igen. Az elsőfokú bíróság (vagyis azon bíróság, amely előtt az eljárás kezdődött) határozatával szemben lehetőség van fellebbezésre; általában azonban nem lehetséges fellebbezni a fellebbviteli bíróság határozatával szemben.

14 Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy bírósághoz kell fordulni a szülői felelősséggel kapcsolatos döntés végrehajtása érdekében. Milyen bírósághoz kell fordulni és milyen eljárás követendő ilyen esetekben?

A szülői felelősségre vonatkozó határozatot végrehajtani kívánó személyek számára ajánlott, hogy a megfelelő bíróságok vagy intézmények szabályait is tekintsék meg. Az *ex parte* kérelmek kivételével minden esetben értesíteni kell az alperest arról, ha valamely határozat végrehajtására irányuló eljárást kíván megindítani.

15 Mit kell tennem az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat e tagállamban történő elismerése és végrehajtása érdekében?

Lásd a 14. kérdésre adott választ.

16 E tagállamban mely bírósághoz kell fordulnom az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat elismerésének megtámadása érdekében? Milyen eljárás alkalmazandó ilyen esetben?

A Felsőbírósághoz, amely teljes körű és eredeti hatáskörrel rendelkezik.

17 Melyik jogot alkalmazza a bíróság a szülői felelősségről szóló eljárásban, ahol a gyermek vagy a felek nem e tagállamban élnek vagy eltérő állampolgársággal rendelkeznek?

A 2000. évi gyermekvédelmi (hágai egyezményről szóló) törvény jogi kötéserőt biztosít a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. évi hágai egyezménynek, amely alkalmazandó e területen; emellett szintén alkalmazni kell a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003/EK tanácsi rendeletet (Brüsszel IIa. rendelet) is.

Utolsó frissítés: 18/11/2019

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg. Az egyes tagállamok által gondozott, e honlapon helyet kapott nemzeti tartalmak frissítése jelenleg zajlik, tekintettel az Egyesült Királyság kilépésére az Európai Unióból. Előfordulhat, hogy néhány részlet elkerülte a figyelmünket, és egy adott weboldal még nem tükrözi a megváltozott helyzetet. Igyekszünk mihamarabb naprakésszé tenni a teljes tartalmat.